

הכנסת העשרים וחמש

יוזמים : חברי הכנסת
עודד פורר
אביגדור ליברמן
יבגני סובה
שרון ניר
יוליה מלינובסקי
חמד עמאר

פ/25/2489

הצעת חוק רכזי ביטחון שוטף צבאיים, התשפ"ג–2023

הגדרות

1. בחוק זה –

"חוק הסדרת השמירה" – חוק הרשויות המקומיות (הסדרת השמירה),
התשכ"א–1961¹ ;

"חוק להסדרת הביטחון" – חוק להסדרת הביטחון בגופים ציבוריים,
התשנ"ח–1998² ;

"מפקד צבאיי" – קצין בדרגת אלוף שמינה הרמטכ"ל לעניין זה, לגבי אזור
מסוים.

"רכז ביטחון", "רכז ביטחון שוטף צבאיי" – מי שמונה לפי הוראות סעיף 2.

2. מינוי רכז ביטחון

(א) מפקד צבאי רשאי להורות על מינוי רכז ביטחון שוטף צבאי ביישוב
באזור שלגביו הוא אחראי, אם מצא כי צורכי הביטחון של היישוב מחייבים
זאת.

(ב) רכז ביטחון ימונה, ככל האפשר, מבין תושבי היישוב בו הוא משמש רכז
ביטחון, בכפוף לתנאים המפורטים בסעיף 3 ;

(ג) מינוי רכז ביטחון ייעשה לאחר התייעצות עם ראש המועצה מקומית
שבתחום שיפוטה של היישוב.

3. כשירות והסמכה

כשיר לשמש כרכז ביטחון הוא מי שהתקיימו לגביו כל אלה :

¹ ס"ח התשכ"א, עמ' 169.

² ס"ח התשנ"ח, עמ' 348.

(1) התקיימו בו התנאים המפורטים בסעיף 8(1) עד (5) לחוק סמכויות לשם שמירה על ביטחון הציבור, התשס"ה-2005³;

(2) בעל רקע וניסיון פיקודי בצבא הגנה לישראל, במשטרת ישראל, בשירות הביטחון הכללי, במוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים או בשירות בתי הסוהר;

(3) סיים הכשרה מתאימה, כפי שהורה הרמטכ"ל או מי שהסמיך לעניין זה.

תפקידי רכז ביטחון 4. רכז ביטחון יבצע, בין היתר, את המשימות הבאות:
שוטף צבאי

(1) ירכז את פעילות הביטחון השוטף ביישובו, בהתאם להנחיית המפקד הצבאי;

(2) יפעל להכנת היישוב לחירום;

(3) ישמש כממונה על השמירה לפי חוק הסדרת השמירה;

(4) יפעיל את כיתת הכוננות במצבי החירום;

(5) ירכז את הקשר בין גורמי ביטחון החירום וההצלה לגורמי היישוב.

סמכויות 5. לרכז ביטחון יהיו הסמכויות הנתונות לממונה ביטחון לפי חוק להסדרת הביטחון.

כפיפות ותנאי העסקה 6. (א) רכז הביטחון יהיה עובד משרד הביטחון.

(ב) רכז הביטחון יהיה כפוף פיקודית ומקצועית למפקד הצבאי שבתחומו נמצא היישוב ויפעל בהתאם להנחיותיו ותוך תיאום עמו.

(ג) תנאי שכרו ותנאי העסקתו של רכז ביטחון יהיו כשל ממונה ביטחון כהגדרתו בחוק להסדרת הביטחון, בשינויים המחויבים מאופיו, ממהותו ומדרישותיו של התפקיד.

(ד) עלות שכרו של רכז ביטחון ועלות הציוד הדרוש לשם מילוי תפקידו, לרבות תפעולו ואחזקתו, ימומנו מסעיף תקציב הוצאות חירום אזרחיות בתקציב המדינה.

(ה) שר הביטחון יקבע הוראות לעניין זה, ורשאי הוא לקבוע מעת לעת הוראות שונות ליישובים שונים, בהתאם לגודלם ולהיקף האיומים הביטחוניים עליהם.

³ ס"ח התשס"ה, עמ' 758.

7. יישוב מחלוקות שר הביטחון יקבע, בהסכמת שר הפנים, נוהל ליישוב מחלוקות בין המפקד הצבאי לבין הרשות המקומית בכל הנוגע ליישום הוראות חוק זה.
8. תיקון חוק הרשויות המקומיות (הסדרת השמירה) בחוק הרשויות המקומיות (הסדרת השמירה), התשכ"א-1961⁴ –
- (1) בסעיף 1, בהגדרה "הממונה על השמירה", בסופה יבוא "או רכוז ביטחון שוטף צבאי כהגדרתו בחוק רכזי ביטחון שוטף צבאיים, התשפ"ב-2021";
- (2) בסעיף 2(ב) הרישה עד המילים "שבאחריות המשטרה" – תימחק, ובסופו יבוא "בשטח שבאחריות המשטרה".
9. (א) נוהל יישוב מחלוקות לפי סעיף 7 ייקבע בתוך שישה חודשים מיום תחילתו של חוק זה.
- (ב) רכוז ביטחון שוטף צבאי ששימש בתפקידו ערב תחילתו של חוק זה, יראו אותו כאילו מונה לפי חוק זה, ובלבד שאם לא ניתנה לו הכשרה כאמור בסעיף 3(3) ערב תחילת החוק, תינתן לו הכשרה כאמור בתוך שנה מיום התחילה.

ד ב ר י ה ס ב ר

מטרת הצעת חוק זו, להסדיר את נהלי המינוי, ההכשרה, הסמכות והאחריות של רכזי הביטחון שוטף צבאי (להלן – רבש"ץ).

תפקיד רבש"ץ קיים כבר עשרות שנים אך מעולם לא הוגדר באופן מסודר. תפקידו, פעולותיו, סמכויותיו, הכשרתו ותנאי העסקתו לא נכתבו באופן ברור ולכן נוצרו חוסר אחידות וחוסר התאמה בין התפקיד למציאות בשטח.

כיום, יש בארץ כ-420 רכזי ביטחון שאחראיים באופן ישיר על ביטחונם של כ-900 אלף אזרחי מדינת ישראל. רכזי הביטחון נמצאים לאורך גבולות המדינה ביהודה ושומרון ובקו התפר ומגנים על התושבים ביישובים. רכזי הביטחון לקחו חלק פעיל בעצירת ומניעת פעולות טרור במהלך השנים, חלקם אף שילמו בחייהם בגין פעולות אלו.

הרבש"ץ אחראי על אבטחת היישוב בשגרה ובחירום עד להגעת כוחות צה"ל או המשטרה לשטח, וכן משמש חוליית קישור בין גורמי ביטחון אזוריים וחירום כלליים לבין ראשי היישוב ותושביו. בפקודות צה"ל נקבע, כי הרבש"ץ ישמש כמפקד היישוב בשגרה וכממונה על השמירה, הוא אחראי בין היתר על הטיפול בחיילי הגנת יישובים, במרכיבי הביטחון ובכיתת הכוננות. ביהודה והשומרון תפקיד הרבש"ץ מקיף ומורכב יותר בהשוואה למילוי התפקיד בשאר חלקי הארץ. זאת, בין היתר בשל פעילותו בתחום ביטחון פנים מחוץ לתחום היישוב.

⁴ ס"ח התשכ"א, עמ' 169.

מרבית הרבשצי"ם ביישובים כפופים מנהלית לרשות המקומית, ומבחינה צבאית – לצה"ל. לעיתים, כפיפות כפולה זו יוצרת קשיים במילוי תפקיד הרבש"ץ, לאור ניגודי עניינים בין צורכי הביטחון של היישוב לבין צרכי הרשות המקומית. כמו כן, משרד הביטחון מעביר את שכר הרבש"צים באמצעות הרשויות המקומיות, אך אינו מקיים פיקוח על השכר שמשולם להם בפועל.

הפיכתם של רכזי הביטחון לעובדי משרד הביטחון, תסדיר בעיה נוספת הדורשת הסדרה – האחריות לטיפול בנפגעים ומשפחותיהם, במידת הצורך. בדומה ללוחמי אש, שהיו כפופים לאיגוד הערים עד להתרחשות אסון הכרמל, והוכנסו תחת המשרד לביטחון פנים.

נוכח החשיבות שבתפקיד הרבש"ץ ובחיוניות תפקידם לשם שמירה על ביטחון הישובים וסביבתם, וכדי להבטיח את בהירות מעמדם, תפקידם וסמכויותיהם, מוצע להסדיר את נהלי המינוי, ההכשרה והתפקוד של רכזי הביטחון השוטף הצבאיים.

רכז הביטחון הוא נקודת הקצה ביישוב עבור הצבא ועבור גורמי הביטחון, החירום וההצלה השונים. חשיבותו וחיוניותו של התפקיד היא קריטית לשם שמירה על ביטחונם הפיזי של התושבים, רכושם וסביבתם, לכן יש להסדיר את נהלי המינוי, ההכשרה, הגדרת התפקיד, הסמכות והאחריות של רכז ביטחון בחוק, כל זאת תחת גורם מנהלי ומקצועי אחד.

הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת העשרים על ידי חבר הכנסת אבי דיכטר וקבוצת חברי הכנסת (פ/4391/20) ועל שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חברת הכנסת שרון רופא אופיר וקבוצת חברי הכנסת (פ/2866/24).

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים ושלוש על ידי חבר הכנסת גדעון סער (פ/2432/23), על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חבר הכנסת שלמה קרעי (פ/1520/24), על ידי חבר הכנסת רם בן ברק (פ/1836/24), על ידי חברת הכנסת נירה שפק (פ/2236/24) ועל שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חבר הכנסת שלמה קרעי (פ/214/25), על ידי חברת הכנסת שרון מרים השכל (פ/216/25), על ידי חבר הכנסת רם בן ברק (פ/1246/25), על ידי חבר הכנסת יצחק קרויזר (פ/2073/25), על ידי חברת הכנסת מירב בן ארי וקבוצת חברי הכנסת (פ/2078/25) ועל ידי חבר הכנסת יצחק קרויזר וקבוצת חברי הכנסת (פ/2257/25).

הצעת החוק זהה לפ/2257/25 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ"ט בשבט התשפ"ג (20.02.2023)